

Legal update

Březen 2023

Weinhold Legal

Obsah

Připravovaná legislativa

Zákon o preventivní restrukturalizaci

Judikatura

Připustnost smluvního vyloučení důvodů odstoupení od smlouvy

Žaloba Evropské komise na Českou republiku z důvodu absence zákonné úpravy ochrany tzv. whistleblowerů.

Informace uvedené v tomto bulletinu jsou prezentovány na základě našeho nejlepšího přesvědčení a poznatků získaných v době, kdy byl tento text dán do tisku. Nicméně, konkrétní informace vztahující se k tématům uvedeným v tomto bulletinu by měly být konzultovány dříve, než na jejich základě bude učiněno jakékoliv rozhodnutí.

Bankovníctví, finance a pojišťovnictví:

Daniel Weinhold, Václav Štraser, Ondřej Tejnský

ESG – Firemní udržitelnost

Tereza Hošková

Fúze a akvizice:

Daniel Weinhold, Václav Štraser

Insolvence a restrukturalizace:

Zbyšek Kordač, Jakub Nedoma

IT, media, telekomunikace:

Martin Lukáš, Jakub Nedoma, Michal Przewczek

Nemovitosti:

Pav Younis, Václav Štraser

Ochrana osobních údajů:

Martin Lukáš, Tereza Hošková, Daša Aradská

Pracovní právo: Eva Procházková, Anna Bartůňková, Daša Aradská, Ondřej Tejnský

Slovenské právo:

Tomáš Čermák, Karin Konečná

Správa rodinného majetku:

Milan Polák, Zbyšek Kordač, Michaela Koblasová

Soudní a rozhodčí řízení: Milan Polák, Zbyšek Kordač, Anna Bartůňková, Michaela Koblasová, Michal Švec

Soutěžní právo / právo EU:

Tomáš Čermák

Start-upy, venture kapitál a kryptoměny: Pav Younis, Martin Lukáš, Jakub Nedoma, Michal Švec, Ondřej Tejnský

Veřejné zakázky a veřejný prostor:

Martin Lukáš, Tereza Hošková, Monika Švaříčková

Připravovaná legislativa

Zákon o preventivní restrukturalizaci

Dne 24. ledna 2023 předložila vláda ČR Poslanecké sněmovně ČR Návrh zákona o preventivní restrukturalizaci (dále jen „**Zákon**“), který představuje transpozici směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/1023 ze dne 20. června 2019 o restrukturalizaci a insolvenční (dále jen „**Směrnice**“).

Předmětem Zákona je implementace institutu preventivní restrukturalizace, který byt' není českému právnímu prostředí zcela neznámý, jeho praktická realizace doposud probíhala zcela mimo institucionalizovaný rámec a odehrávala se na úrovni obecného závazkového práva a práva obchodních korporací. Normativní zakotvení institutu preventivní restrukturalizace tedy v českém právním řádu prozatím absentuje, neboť v současné době představuje jedinou možnost obdobnou „restrukturalizaci“ obchodního závodu institut reorganizace podle zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), který však nalézá své uplatnění až při úpadkové situaci dlužníka.

Opatření upravující preventivní restrukturalizaci se budou podle návrhu Zákona vztahovat pouze na podnikající obchodní korporace, které jsou v dobré víře v zachování nebo obnovu provozuschopnosti svého závodu restrukturalizačními opatřeními, zatím se nenacházejí v úpadku ve formě platební neschopnosti, avšak se zřetelem ke všem okolnostem lze důvodně předpokládat, že finanční potíže příslušné obchodní korporace dosahují takové závažnosti, že by v případě nepřijetí navrhovaných restrukturalizačních opatření k jejich úpadku došlo.

Mezi základní opatření preventivní restrukturalizace patří dle návrhu Zákona zejména změna struktury majetku prodejem části majetku (restrukturalizace majetku), změna struktury závazků (restrukturalizace dluhů), změna struktury vlastního kapitálu (restrukturalizace vlastního kapitálu), případně potřebné provozní změny, které se vymezí v rámci tzv. restrukturalizačního plánu, jenž je výsledkem jednání společností s věřiteli.

Restrukturalizační plán, jakožto stěžejní dokument restrukturalizačního procesu, je dle návrhu Zákona schvalován všemi věřiteli, a pokud jej všichni věřitelé neschválí (či v jiných v Zákoně stanovených případech), musí být schválen soudem.

Návrh Zákona zachovává tzv. dispoziční oprávnění dlužníka, a tedy management dotčené obchodní korporace bude moci i nadále nakládat se svým majetkem a rozhodovat o záležitostech souvisejících se svým každodenním provozem.

Návrh Zákona rovněž umožňuje přerušeni vymáhání individuálních nároků věřitelů, a to jednak v omezené formě vztahující se na jednotlivé věřitele nebo určitou kategorii věřitelů, tak i ve formě obecné, tedy vztahující se na veškeré věřitele společnosti (podobný způsob ochrany nyní nabízí moratorium dle insolvenčního zákona). Ochranu před věřiteli v této podobě bude schvalovat soud a v důsledku poskytnutí ochrany před věřiteli dojde i k odložení povinnosti podat insolvenční návrh po dobu trvání tohoto opatření.

V současné době je návrh Zákona projednáván Poslaneckou sněmovnou, dne 21. února 2023 proběhlo jeho první čtení, po němž byl návrh Zákona

Legal update

Březen 2023

Weinhold Legal

přikázán k projednání jednotlivým sněmovním výborům. Členské státy EU měly dle Směrnice povinnost transponovat institut preventivní restrukturalizace do svých národních úprav nejpozději do dne 17. července 2022, a tedy je Česká republika se splněním této povinnosti již v prodlení. Z tohoto důvodu je účinnost Zákona v ustanovení § 121 návrhu Zákona plánována na den následující po dni vyhlášení.

Vzhledem k poměrně široké podpoře návrhu Zákona, jakož i k tomu, že prostřednictvím jeho schválení zamýšlí Česká republika splnit své závazky pramenící jí z práva Evropské unie, je pravděpodobné, že návrh Zákona bude schválen.

Řel, že při novém pojetí moderace smluvní pokuty podle § 2051 o. z. nelze (oproti předchozímu pojetí) pojímat jako nástroj obsahové kontroly přiměřenosti ujednání. Jejím východiskem se naopak stává zkoumání přiměřenosti konkrétní pohledávky na smluvní pokutu a jejím cílem pak zajištění toho, aby s ohledem na konkrétní zájmy stran nebyla věřiteli hrazena smluvní pokuta in concreto nepřiměřená. Závěr o tom, zda smluvní pokuta je nepřiměřeně vysoká, je tedy zákonodárcem ponechán na uvážení soudu, založeném na posouzení individuálních okolností konkrétního případu, které soud shledá právně významnými. Zákon pouze ukládá přihlídnout při následné moderaci k hodnotě a významu zajišťované povinnosti a limituje možnost snížení smluvní pokuty výší škody vzniklé do doby rozhodnutí z porušení povinnosti, na kterou se smluvní pokuta vztahuje.

Judikatura

Přípustnost smluvního vyloučení důvodů odstoupení od smlouvy

(rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 3. listopadu 2022, sp. zn. 23 Cdo 2541/2021)

Ke konci minulého roku byla před Nejvyšším soudem ČR projednávána do té doby v rozhodování dovolacího soudu neřešená právní otázka, jejímž předmětem bylo to, zda lze ujednáním stran zcela vyloučit možnost odstoupení od smlouvy.

Nejvyšší soud uvedl, že pro řešení této právní otázky je nejprve namístež zkoumat povahu norem upravujících případy, ve kterých lze odstoupit od smlouvy, jejich smysl a účel a v případě zjištění, že nebrání odchýlnému ujednání (tedy že jsou svou povahou dispozitivní), následně hodnotit, zda způsob, jakým se strany v konkrétním případě od dispozitivní právní úpravy odchýlily, není vzhledem k okolnostem věci z (jiného důvodu) zákonem zakázán nebo se přičítá dobrým mravům.

Nejvyšší soud tedy vyložil, že účastníci soukromoprávních vztahů se mohou smluvně odchýlit od důvodů odstoupení od smlouvy uvedených v ustanovení §§ 1977, 1978 a 2002 občanského zákoníku či takové důvody odstoupení od smlouvy vyloučit, neboť jde o právní normy dispozitivní, a nikoliv absolutně kogentní.

Zároveň však Nejvyšší soud rovněž uvedl, že dispozitivnost

právních norem zakládajících možnost odstoupení od smlouvy neznamená možnost odchýlit se od těchto právních norem bez dalšího vždy, neboť v konkrétním případě může být smluvní ujednání vylučující aplikaci těchto zákonných důvodů pro odstoupení od smlouvy shledáno neplatným vzhledem k okolnostem věci jako zákonem zakázané (z jiného důvodu) nebo se přičítá dobrým mravům.

Závěrem k tomuto uzavřel, že pro posouzení, zda je konkrétní ujednání vylučující zákonné důvody pro odstoupení v rozporu s dobrými mravy, je vždy zapotřebí důkladně uvážit celkový kontext daného závazkového vztahu i důvody, které strany ke sjednání takové odchylky od zákona vedly. Je nezbytné přihlídnout i k ochrannému účelu zákonné úpravy odstoupení od smlouvy. Za nemravné by tak kupříkladu bylo možno považovat ujednání, které by bez relevantního důvodu zbavovalo věřitele možnosti ochrany jeho práv a neumožňovalo by vyvázání ze smlouvy za žádných okolností. Nelze též opomenout, že zániku závazku jednostranným právním jednáním (tj. hlavního účelu odstoupení od smlouvy) lze docílit i jinými právními nástroji. Vyloučení zákonné úpravy odstoupení od smlouvy se tak zpravidla nebude přičítat dobrým mravům tehdy, disponuje-li oprávněná strana (ať už podle smlouvy, nebo podle jiných zákonných ustanovení) jinými nástroji, kterými může sledovaného účelu dosáhnout. Tuto roli může v závazkových vztazích plnit například výpověď, sjednané odstoupné, či jiné smluvné nástroje. Pro posouzení mravnosti konkrétního smluvního ujednání pak hraje roli rovněž skutečnost, jakou dobu má smlouvou založený závazek trvat. Zatímco u dlouhodobých závazků (či závazků uzavřených na dobu neurčitou) je třeba zvláště zohledňovat zájem oprávněného na možnosti vyvázat se z takového závazku a nebyť nucen v něm i přes jeho porušování druhou stranou dlouhodobě setrávat, u krátkodobých závazků může být tento zájem upozaděn. Vedle toho mohou mít význam i další okolnosti (např. povaha hlavních povinností ze závazku, či charakter a způsob plnění, z nichž lze usuzovat na důvody ospravedlňující vyšší, či naopak nižší potřebu stability daného závazku; ale i jiné okolnosti zde neuvedené).

Žaloba Evropské komise na Českou republiku z důvodu absence zákonné úpravy ochrany tzv. whistleblowerů

Soudní dvůr EU dne 16. března 2023 informoval, že Evropská komise podala na Českou republiku žalobu, a to z důvodu absence transpoziční úpravy směrnice o ochraně oznamovatelů protiprávního jednání (tzv. whistleblowerů) z října 2019.

Evropská komise v této souvislosti zároveň požádala Soudní dvůr EU o vyměření denní paušální pokuty, k jejímuž zaplacení bude Česká republika povinna do doby provedení transpozice této směrnice.

Ačkoliv se snaha o legislativní úpravu tzv. whistleblowingu v České republice objevila v minulých volebních obdobích opakovaně, doposud žádný z předložených návrhů nebyl přijat, a proto lhůta pro promítnutí této právní úpravy do vnitrostátního právního řádu České republiky uplynula dne 17. prosince 2021 marně. Porušení povinností plynoucích z unijních smluv se dále

Legal update

Březen 2023

Weinhold Legal

podle Evropské komise týká také Německo, Estonsko, Španělsko, Itálie, Lucembursko, Maďarsko a Polsko.

Česká vláda schválila Návrh zákona o ochraně oznamovatelů dne 23. listopadu 2022, do Poslanecké sněmovny byl návrh doručen dne 30. listopadu 2022, přičemž první čtení návrhu zákona proběhlo 12. ledna 2023. Po prvním čtení následovalo v rychlém sledu projednání garančním Ústavně-právním výborem, který k návrhu dne 2. března 2023 vydal doporučující usnesení (a zároveň odporučil, aby se ochrana vztahovala i na přestupky), druhé čtení návrhu zákona by pak mělo proběhnout na schůzi Poslanecké sněmovny, která proběhne ode dne 4. dubna 2023. Poté návrh zákona čeká ještě třetí čtení v Poslanecké sněmovně, projednání v Senátu, podpis prezidenta republiky a vyhlášení ve Sbírce zákonů.

Výše pokuty, kterou bude Česká republika muset zaplatit, zatím není známa, ke schválení příslušné právní úpravy by však mělo s největší pravděpodobností dojít již v průběhu roku 2023.

Informace uvedené v tomto bulletinu současně nelze chápat jako vyčerpávající popis relevantní problematiky a veškerých možných konsekvencí, a nemělo by na ně být plně spoléháno v jakýchkoliv rozhodovacích procesech ani by neměly být považovány za náhražku specifické právní rady, které by byla relevantní pro konkrétní okolnosti. Weinhold Legal, v.o.s. advokátní kancelář ani kterýkoliv právník uvedený jako autor těchto informací neodpovídají za jakoukoliv újmu, která by mohla vzniknout ze spoléhání se na zde uveřejněné informace. Dále si dovoluujeme poznamenat, že na některé záležitosti v tomto bulletinu uváděné mohou existovat různé právní názory z důvodu nejednoznačnosti příslušných ustanovení, a v budoucnu může převážít jiný než námi uváděný výklad.

Své připomínky laskavě zasílejte na e-mailovou adresu: Filip.Hainz@weinholdlegal.com, anebo kontaktujte osobu, s níž jste obvykle ve spojení. Odhlášení publikací na office@weinholdlegal.com.

© 2023 Weinhold Legal
Všechna práva vyhrazena